

Meetnet vlinders

Oktober 2020

Beste teller,

Nog tot ver in september waren er mooie zomerse vlinderteldagen, maar de afgelopen dagen waren ronduit herfstig. Daarmee loopt het vlindertelseizoen ten einde (al mag er nog wel geteld worden bij mooi weer). Geef uw tellingen zo snel mogelijk door, dan gaan we aan de slag om de indexen en trends te berekenen!

Tellingen ingevoerd voor **1 november a.s.** kunnen worden gebruikt voor de index- en trendberekeningen.

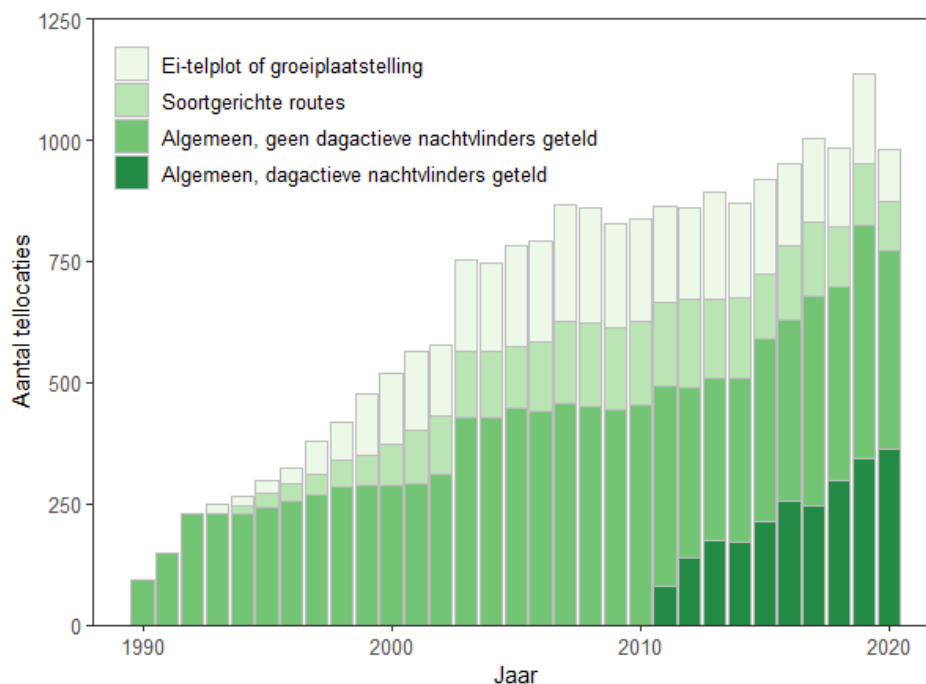
Tellingen invoeren en controleren

Nu het seizoen voorbij is, willen we zo snel mogelijk alle tellingen verwerken. Voer uw laatste tellingen (als u dat niet al gedaan heeft) a.u.b. zo snel mogelijk in op meetnet.vlinderstichting.nl.

De grafiek laat het aantal tellocaties zien zoals die tot nu toe zijn ingevoerd. Dat zijn er meer dan vorig jaar rond deze tijd, de ogenschijnlijke daling komt doordat een deel van de mensen pas na afloop van het seizoen alles gaat invoeren.

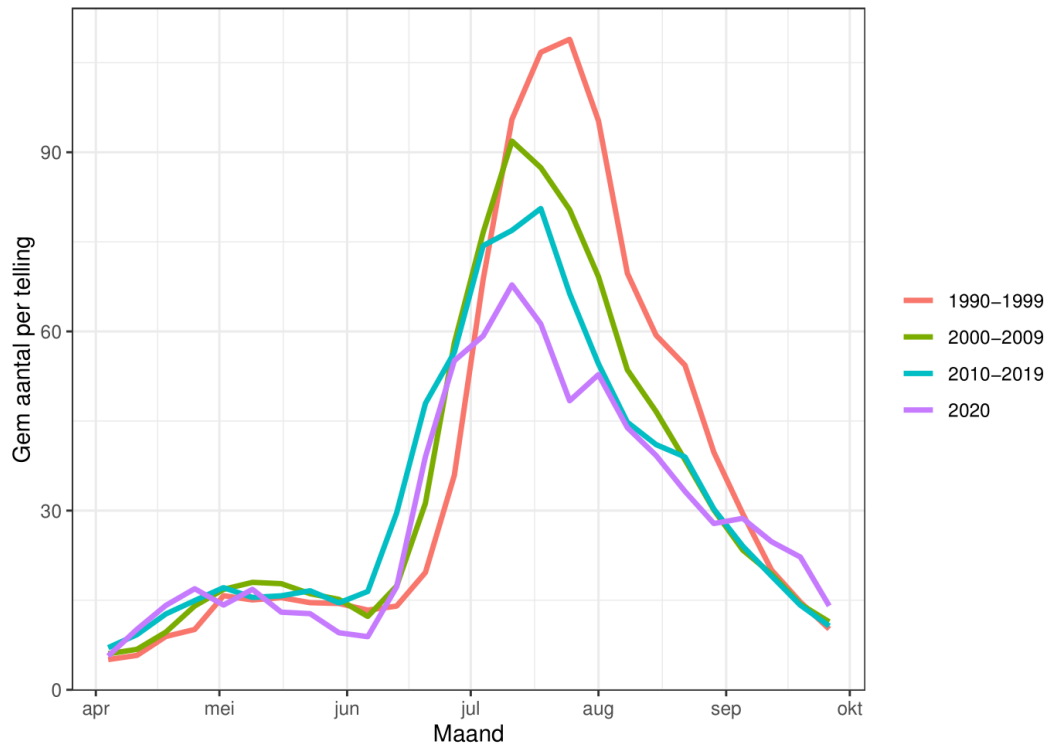
Wel nog even aandacht voor alle tellers van ei-telplots: daar is nog een achterstand in het doorgeven. Geef uw ei-tellingen van gentiaanblauwtje of grote vuurvlinder snel door!

Heel belangrijk: ook als u niets gezien heeft, is dat een zeer waardevolle telling. Nulwaarnemingen zijn een wezenlijk onderdeel van het monitoren. Alleen zo krijgen we een reëel en goed beeld van de veranderingen in de vlinderfauna. Dus ook als u geen gentiaanblauwtjes-eitjes zag op uw plot, of een telling van een gewone route deed zonder vlinders te zien, is dit heel waardevolle informatie. Geef ze dus ook door!

Aantal vlinders

De warme septembermaand heeft ervoor gezorgd dat het gemiddeld aantal vlinders per telling in 2020 eindelijk weer eens boven het gemiddelde uitkwam. Soorten als dagpauwoog en icarusblauwtje produceerden een extra generatie (zie ook volgende bladzijde). Maar alles bij elkaar hebben er in 2020 toch weinig vlinders gevlogen, zeker als we het vergelijken met de jaren negentig.

Recordaantal tellingen per week

In de derde week van april zijn er recordveel tellingen doorgegeven: 821. We denken dat dit komt door een combinatie van het aanhoudende mooie weer dit voorjaar, relatief veel vlinders en meer tijd of flexibiliteit bij een deel van de tellers. Sommige routes zijn die week ook twee of zelfs drie keer geteld.

De kleine parelmoervlinder is dit teljaar op veel routes gezien, en kwam zelfs naar de vlinderstruiken om te drinken.

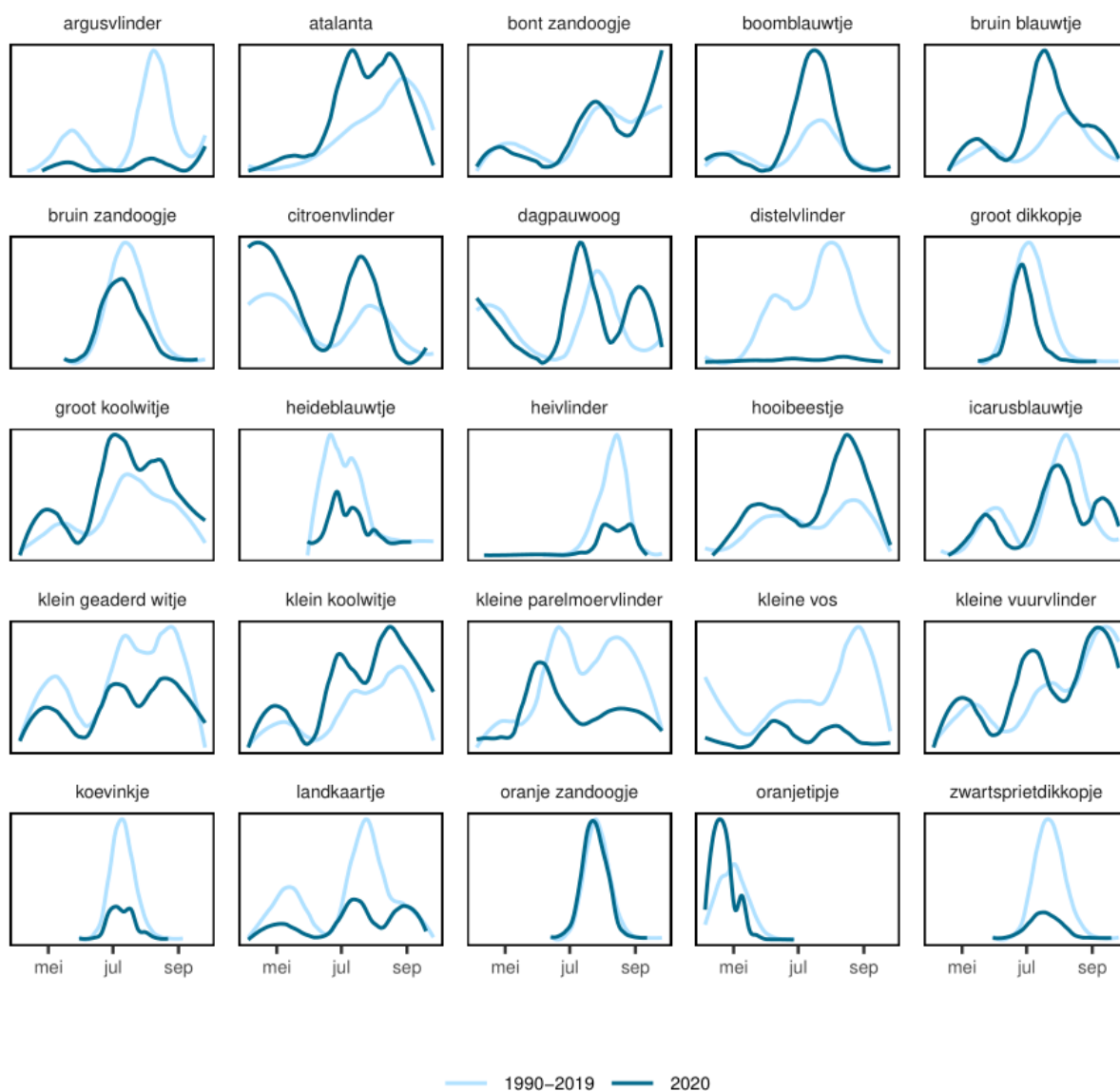
Vliegtijdgrafieken

Indexen en trends zijn de nette weg om jaren te vergelijken. We corrigeren dan immers voor wel of niet getelde routes, en ook voor de verdeling van de routes over het land. Maar een vergelijking van de vliegtijdgrafieken kan wel een snel inzicht geven hoe het met een soort gaat, zeker voor de wat algemenere soorten.

Nu het vlinderseizoen voorbij is dus alvast een snelle blik naar de 25 meest getelde soorten. Alle grafieken zijn overigens 'uitgeschaald' om de hele grafiek te vullen, waardoor de talrijkste soort hier net zo hoog komt als de zeldzaamste soort. Maar dat is juist wel handig om 2020 te vergelijken met 1990-2019.

Een paar opvallende zaken:

- Een aantal soorten werd veel meer gezien dan normaal, zoals atalanta, groot en klein koolwitje, boomblauwtje en bruin blauwtje.
- Het was een slecht jaar voor o.a. klein geaderd witje, kleine vos, heivlinder, koevinkje en zwartspruetdikkopje. Ook de argusvlinder deed het slecht, behalve de derde generatie die nu vliegt.
- Het oranje zandoogje volgde in 2020 bij exact de gemiddelde lijn van de periode 1990-2019.
- Ook goed te zien is dat er bijna geen distelvlinders naar ons land zijn gekomen.

Inplannen hommelscursussen

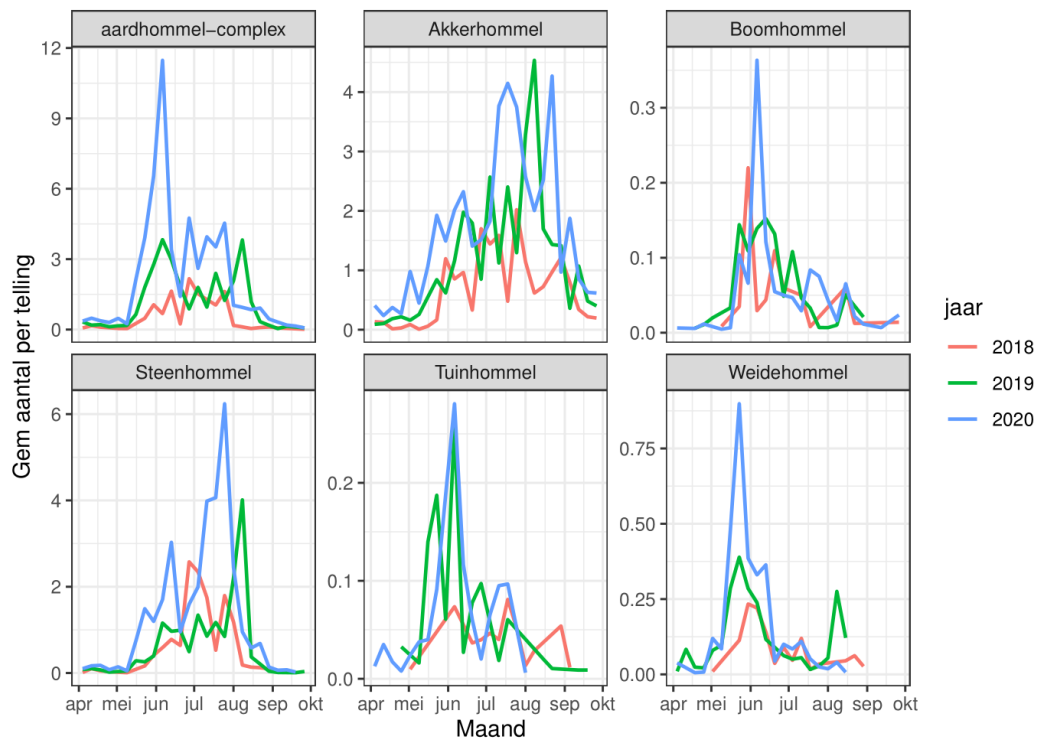
Dit jaar zijn alle hommelscursussen afgelast vanwege Corona. We willen graag nieuwe cursussen gaan plannen. Maar of dat ook fysiek kan, valt nog te bezien. Op dit moment lijkt het daar niet op, helaas. Daarom gaan we de komende tijd digitale cursussen plannen voor in de winter. Dan houden we het hommeltuivuur ook in de winter nog een beetje levend en kan iedereen in elk geval aan de slag. Afhankelijk van de ontwikkelingen gaan we dan bepalen of hier in het voorjaar van 2021 een vervolg in het veld op komt. We laten u zo spoedig mogelijk weten wanneer de cursussen gegeven gaan worden.

Hommelseizoen loopt op zijn einde

In het veld is goed te merken dat het hommelseizoen langzaam op zijn einde loopt. De aantallen zijn inmiddels behoorlijk afgenomen. Ook wordt het moeilijker om meer soorten per telling te zien. Het officiële telseizoen loopt tot en met 30 september en is dus officieel ten einde. Maar mochten zich in oktober nog een keer erg ideale telomstandigheden voordoen, dan zijn we uiteraard benieuwd wat u in dat geval telt.

Als u sommige tellingen nog niet hebt ingevoerd in het portaal, willen we u vragen dat zo spoedig mogelijk te doen. Dan kunnen wij de gegevens definitief gaan verwerken.

In de telgrafieken in de figuur hieronder kunt u de voorlopige resultaten per getelde hommelseizoen zien. Daarin kunt u bijvoorbeeld zien dat waar de aantallen van de andere soorten al flink naar beneden gingen, de Akkerhommel in augustus nog behoorlijk werd geteld. De aantallen lagen in september lager, maar de Akkerhommel zal in september op de meeste routes de talrijkste soort zijn geweest.

Hoe gaat het met de Tuinhommel?

In de vorige nieuwsbrief gingen we kort in op de Tuinhommel. Omdat we niet precies weten of die nu stabiel is of achteruitgaat. Naar aanleiding van dat bericht ontvingen we de volgende reactie van Klaas Kaag, een van onze tellers:

“Toen we in de jaren '90 het hommelpoelproject deden met de KNNV was de tuinhommel in ieder geval hier in Den Helder zeker niet zeldzaam. Maar het valt me op dat ik deze soort de laatste jaren eigenlijk niet meer zie. Ik vrees dus dat de achteruitgang reëel is. “

Het is interessant een dergelijke ervaring te horen. Ook ervaringen die in een andere richting wijzen zijn welkom. Uiteindelijk hopen we uiteraard dat de gestandaardiseerde werkwijze van het Meetnet Hommels inzicht geeft in de ontwikkelingen.

Johan van 't Bosch, meetnet hommels

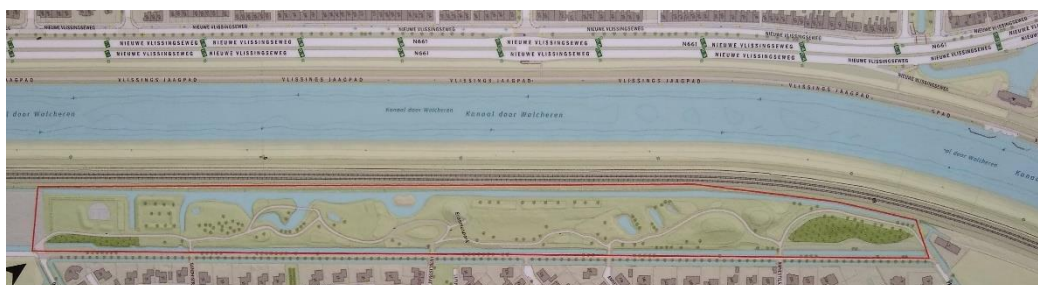
Hommel monitoring route Erasmuspark Middelburg

Hommel teller Christien Labruijère schreef:

Het Erasmuspark vormt een buffer tussen de Erasmuswijk en de spoorlijn naar Vlissingen. Dit terrein moet onbebouwd blijven vanwege de verplichte afstand wat betreft geluidsoverlast van het spoor. Het park is gelegen tussen het Parelwegje en de Oosterse Langeweg. De uitgezette hommelmeter route is een rondje door het noordelijke deel van het park (rechts op het kaartje) en is 900 meter lang. De route is verdeeld in 18 secties van ± 50 meter.

Het park

Het park is zo'n 5,4 ha groot en is relatief lang (ongeveer 900 meter) en smal (ongeveer 70 meter). Het park en de wijk worden van elkaar gescheiden door een kaarsrecht fietspad. Langs het fietspad is aan beide zijden een rij knotwilgen aangeplant ter versterking van de zichtlijn naar de oude binnenstad. Tussen het fietspad en de spoordijk is een ecologisch ingerichte zone aanwezig met hoge struiken (ter afscherming van de spoorlijn), een ruige grasvegetatie en poelen.

De uitgezette hommelmeter route is een rondje door het noordelijke deel van het park (rechts op het kaartje) en is 900 meter lang. De route is verdeeld in 18 secties van ± 50 meter.

Door het park lopen een sintelpad voor voetgangers en enkele graspaden. Vanuit het woongebied is het park bereikbaar door verschillende entrees vanaf het fietspad. Het Erasmuspark heeft een open karakter, waardoor vrij uitzicht naar alle richtingen ontstaat. Het is aangelegd in 1993.

Voordat het park werd aangelegd, was de omgeving van het park in een ver verleden een moerassig gebied met veen in de ondergrond. Deze laaggelegen poelgronden werden dooraderd door iets hoger gelegen delen: de kreekruggen. Op de kreekruggen werd gebouwd en werden wegen aangelegd, zoals de Oude Vlissingseweg. Met de bouw van de wijk is veel grond aangevoerd en is ook het park opgehoogd. Het aangebrachte reliëf refereert aan de poelgronden en kreekruggen.

Het Erasmuspark kent een eigen waterpeil, dat anders is dan dat van de wijk. Sloten scheiden de verschillende waterhuishoudingen. Door de wisselende waterstand van het kanaal verandert de grondwaterstand in het park. Daar waar veen in de ondergrond zit kan, bij hoog waterpeil in het kanaal, zout water omhoog komen.

Het park is eigendom van de gemeente Middelburg die, samen met de werkgroep Erasmuspark en Wijkteam Middelburg-Zuid, zorg draagt voor het onderhoud. De graspaden worden regelmatig gemaaid, maar de ruige grasvegetatie wordt maar 1 keer per jaar (in september) gemaaid.

Ervaringen

Toen ik in augustus 2019 met het tellen begon, waren er niet zo heel veel hommels meer (5-15 stuks per keer). En toen begin september de ruige grasvegetatie gemaaid was, waren er helemaal geen hommels meer.

In het voorjaar ben ik op 30 maart 2020 opnieuw begonnen met het tellen (1 à 2x per week) en het duurde een maand voordat ik meer dan 3 hommels per keer zag. Tot half mei zag ik iedere keer meer vlinders dan hommels, maar daarna waren de rollen omgedraaid: weinig vlinders en zeer veel hommels (oplopend van 34, naar 185, 352, 645, 630 en dan weer verder naar 190, 63, 52, 17, 61, 59, 28,16).

Tot half juni waren verreweg de meeste hommels die ik gezien heb Aardhommels (Aardhommelcomplex), daarna waren de Akkerhommels en de Steenhommels in de meerderheid. Tuinhommels, enkele Weidehommels, de Vierkleurige Koekoekshommel en de Gewone Koekoekshommel heb ik wel gezien maar in verhouding tot de voorgaande drie relatief weinig. Het grote aantal hommels tussen half mei en eind juni heeft te maken met de grote hoeveelheid Wikke die er dan bloeit. De eerste hommels, die ik in april heb gezien, foerageerden op Kamperfoelie en Herik. Na de overvloedige bloei van de Wikke waren eerst Linde en later Witte klaver, Speerdistel en soms Dubbelkelk de favorieten van de hommels. Ik vond het opmerkelijk om te zien dat de Steenhommels eerder overschakelden van de Wikke naar de Witte klaver dan de andere hommels. Ook hadden de hommels geen enkele belangstelling voor de bloeiende Liguster die tegelijk met de Wikke bloeide.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders
Chris van Swaay
José Kok, Kars Veling en Kim Huskens
Tel.: 0317 467346
meetnetten@vlinderstichting.nl

Johan van 't Bosch
Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.